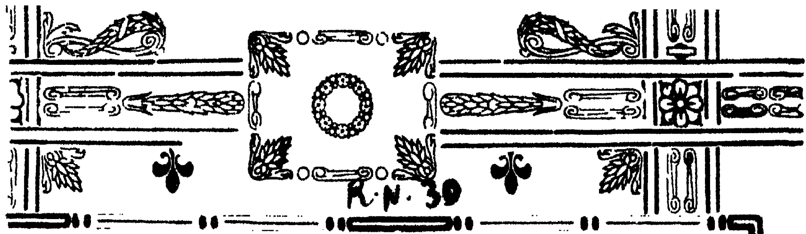

મધુરી મેના

અથવા

મીઠું બુલબુલ

રાણીતળાવ, ચૌહાનવાડ—સુરત.

બે આના

મધુરી મેના

અથવા

મીઠું બુલબુલ.

બુદ્ધદેવ. —રાગ-ભજન—

કાયા કાચ કુંપો, તું તો ચેતરે, હિણુ ભાગી હુંસા:
અવિચળ પઢીને તું પંખરે, હિણુ ભાગી હુંસા.-કાયા૦
ઝાંઝવાનાં નીર સમજ આ. કરવી જીંદગાની તારી;
મમતા મુકી દેને તું તારીરે, હિણુભાગી હુંસા.-કાયા૦
બે દિનના છે ઘરજળ આંધળાં, બે દિન અહિં રહેવાનું છે,
બે દિનનાં છે સગાસંબંધી, બે દિન સુખ લેવાનું છે.
બે દિનનો છે પંખી મેળો, અંતે ઉડી જાવાનું છે,
લોકો જેને દુનિયા કહે-તે, એક મુસાફર ખાનું છે.-કાયા૦

સતી તોરલ. —રાગ-ગઝલ—

જીવન દિન ચારનું ચટકું નકામો મોહમાયાનો,
ઉડી જાવું આહા અંતે કરીને ત્યાગ કાયાનો.
થતાં દરબારનો ડંકો રહે નાં ગર્વ બકાનો:
શુરાનો પણ સમય આવે સમાધિમાં સમવાનો.
અરેરે ક્યાં માયાનો નકામો મોહ સંસારે,
ભુલે જ્ઞાની છતાં જ્ઞાને-ધારાવી ઢોંગ ડાહ્યાનો.

બુદ્ધદેવ. —રાગ, ગઝલ—

પડતી હવે મુજને ખબર, તુમાં જણાયે હર્ષ નહિ,
આ જગતની જંજાળની, ચતુરાઇ તેં દીઠી નહિ.
જ્યાં પ્રેમ મારો ઝળહળે, ત્યાં તેં દીધો બદલો ખરો,
ઘરબારને છોડયા વિના યુક્તિ કશી સુજી નહી
હવે તો જો જરા જાગી (૨)-હવે.
ચોળી વિભૂતિ અંગ,—બન્યો શું યોગી (૨)
સમાધી જુઠી દે ત્યાગી (૨)
વિલાસી મહેલના વાસી, તને આ શી લગન લાગી (૨)
મધુરાં પુષ્પને ત્યાગી, અહા કાંટા શું હીન ભાગી (૨)-હવે.
ઉંડી આશ ધારીને, મેં તારો સંગ કીધો તો,
ભરૂસો દઈ ભુલાવી આ! વિરાગી શું ગયો ત્યાગી (૨)-હવે.

ઉદયભાણુ. —:═══:—

બોલો મારા પ્રેમી પોપટજી બોલો બોલો, બોલો બોલો મેના બોલાવે,
બોલો રંગ રશીયાજી ડોલો જરી ડોલો, ડોલો. ડોલો. પ્યારી ડોલાવે.
મેનાં તારા વચનની વેણુ વાગી, લાગી લાગી લલીત લેહ લાગી,
મેનાં વ્હાલી મેના કે-ના કહે, પણ જાગી જાગી અજબ જોત જાગી.
પહેલા પોપટજી પ્યારા રામજી સંભારો-વાહ! મેના શું-સતી
સીતા વિસારો.
ચતુર સુજાણ સીતા-રામ ઉચરાવો......................બોલો.
પોપટજી પાંજરે સોનાનું સજાવું-લાડીલી હું લાલચુ નથી કે લલચાવું.
સોને રૂપે શું ભીડ ભિતરની ભાગી................લાગી.
રૂડા સુડાને રંગે રમાડું, પાંખે ધાલીને ફળ મીઠાં ખવાડું,
ભાવના ભુખ્યા તમે શું? ભાવી ભાવના ભુલાવે?-બોલો.

ચાલુ જમાનો. **-સમય પ્રભાવ-**

અવસરને વશ બસ થઇ રહેવું, દુઃખ આવે તે તો સેહવું,
દુઃખ આવે તે તો સહેવું, પ્રભુ રૂઠે કોને કહેવું.-અ૰
વેળા વશ સીતારામ થયા વનવાસી,
વેળા વશ દ્રૌપદી થઇ સૈરન્ધ્રી દાસી-એથી શિક્ષણ લેવું.-અ૰
વેળા વશ **નળ નૃપ,** ગયા જુગારે હારી,
ભટકી **દમયંતી** વનવન હાય બીચારી-**છે ભાગ્ય પ્રબળ** એવું.-અ૰

બુદ્ધદેવ. **—ગઝલ—**

દુઃખીને ડરાવે શાને, મરેલાને મારે શાને,
બળેલાને બાળે શાને, વૈરી વિધિ,
રીઝાવી સતાવે શાને, સતાવી રીબાવે શાને,
રીબાવી જીવાડે શાને, દયાના નિધિ.
શશિને કલંકો દીધાં, ગુલાબો મનોહર કીધાં,
નિયંતા તે આવી શાને, અનિતી કીધી.-દુઃખી
ચંદનમે કુસુમનાં દીધાં, સાગર જળ ખારાં કીધાં,
અમૃત કહી ઝેર દીધાં, જીવન અકારાં કીધાં;
રમણી હૃદયે આશા, નિરાશા દીધી.-દુઃખી

મહાશ્વેતા કાદંબરી. —:═══:—

હમારી લાજ તમારે હાથ, ઓ નાથ નિભાવજોરે...હમારી.
"સદ્‌ગુણ જ્ઞાન સુબુદ્ધિ આપો, સતચિત આનંદ ઉરમાં સ્થાપો."
અગમ નિગમનો માર્ગ સુગમ બતલાવજોરે...હમારી.
ભક્તિ થકી ભવ બંધન તુટે, ડગલે ડગલે **આયુષ્ય ખુટે,**
શ્રીધર અમ તન મનના તાપ સમાવજોરે ..હમારી લાજ.

દાનવિ માયા. —:═══:—

ગાન મધુરાં ગાય રતિનાં રૂપે કામ લજાવે.
સ્નેહ સુધારસ સીંચન કરતાં ઘડી ઘડી શરમાવે, મુજને એ મોહન ભાવે.
વાત વાતમાં રીસ કરીને રોષ દોષ દર્શાવે,
પણ મમતાથી પગે પડું તો, છાતી શું લપટાવે—મુજને.
કરી કમાણી પૈસા લાવે પેટીમાંજ દબાવે,
કુંચી કરમાં લ્યો શેઠાણી! કહી કહી બોલાવે.—મુજને.
ઘર કુકડો થઈ ઘરમાં બેસી આજ્ઞા નિત્ય ઉઠાવે.
ઘરની દેવી કહી સલુણા સેવા સર્વ બજાવે—મુજને.
પ્રેમ પુષ્પનો પ્રેમ ભોગી તે પ્રેમસુધા પીવરાવે.
પ્રેમેથી પરિરંભણ આપી પ્રેમ ઝુલે ઝુલાવે—મુજને

રા. નાથુલાલ. રાગ-ગરબો.

પાતળીયા પાલવ મેલોરે, પાય પડું રે
અલબેલા અળગા રહોનીરે પાય પડું રે
છોગાળા છેડો મેલોરે પાય પડું રે
વ્હાલાજી મારા, મહીની, મટુકી મારી ફુટી (૨)
આ કંઇ મોતનામાળા તુટી (૨) રે પાય પડું છું.-પાતળીયા.
વ્હાલાજી મારા કંસનું રાજ નથી રૂડું. (૨)
કોઈ જઇને કહેશે કુડું (૨) રે પાય પડું છું.-પાતળીયા.
વ્હાલાજી મારા, ઝગડો ઝાઝો નવ કીજે, (૨)
મુને દાણ શાનુ દીજે (૨) રે પાય પડું છું-પાતળીયા.
વ્હાલાજી મારા દયાનો પ્રિતમ છે સોહાગી; (૨)
મુને તારી માયા લાગી (૨) રે પાય પડું છું.-પાતળીયા.

સતી તોરલ. —ભજન—

જેસલ કરી લે વિચાર, માથે જમ કેરો માર,
સ્વપ્ના જેવોરે સંસાર, તોળાંદે કરે છે પોકાર.
આવોને જેસલરાય આપણ મળીયે,
ખરા સંત હોયે ત્યાં જઈ ભળીએજી ?
આ ભવ આવીયો અવતાર માથે સદ્‌ગુરૂ ધાર,
જાવું વણીને દરબાર બેડલી ઉતારે ભવપાર
—આવોને૦
મોતી એરણમાં ઓરાય, માથે ધરણ કેરા ઘાય,
ફુટે ફોકટીઆં કહેવાય, સાચામી ખરે ખબર્યું થાય.
—આવોને૦
નવલખ કોથળીઓ બંધાય, ત્યારે ગાંધીડો કહેવાય,
હિરા–માણેક હાટે વેચાય, તેનાં મુલ મોંઘેરાં થાય—આવોને૦
નિત્ય નિત્ય ઉઠી ન્હાવા જાય કોયલા ઉજળા ન થાય,
બેટો ગુણિકાનો તે તો બાપ કોને કહેવા જાય.—આવોને૦
દેખા દેખી કરવા જાય, એ નર અધુરીયા કહેવાય,
હાથમાં દીવો લઇને છતી આંખે કુવે પડવા જાય.—આવોને૦
એવી ચાર જુગની વાણી સતિ તોરલ દેવી ગાય.—આવોને૦

મીરાંબાઇ. રાગ, ભજન—પદ.

ઝુલત રાધા સંગ ગિરિધર ઝુલત રાધા સંગ,
અબીલ ગુલાલકી ધુમ મચાઇ, ભર પિચકારી રંગ—ગિરિધર૦
લાલ ભઇ બિંદ્રાવન જમુના, કેશર સુવત અંગ"
નાચત લાલ અધર સુ રસભર, ધિમી ધિમી બાજે મૃદંગ."
મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધર નાગર, ચરન કમલ કુદંગ

લવ-કુશ —વૈરાગ્યભજન રાગ. પદ—

જોને જરી જાગી મુરખા, જોને..........જરી જાગી,
અલ્યા સુતો શું અભાગી ! જીવ ! જોને જરી જાગી,
સગાને સંબંધી ત્હારાં, સુખનાં છે બેલીરે. (૨)
ઠેલી મેલી જાશે દુખમાં રડતોજ ત્યાગી—અલ્યા સુતો શું—
કાયાની માયાને ત્હારી, કર તું વિખુટીરે (૨)
તુટી ફુટી સાંધનારો—નથી કો વિરાગી—અલ્યા સુતો શું—
મ્હારૂં આ મ્હારૂં છે માની ગુમાની શું થતોરો (૨)
જાતો હરખાતો માનો જાશે હામ ભાંગી—અલ્યા સુતો શું—

રાગ સાજ સંગ્રહ—હનુમાન સ્તુતિ—

ધન ધન મહાવીર બજરંગ, રાવણ લંક જલાને વાલે.
આજ્ઞા રઘુનંદનકી પાય પહુંચે ગઢ લંકામેં આય;
ક્રોધિત હો દી આગ લગાય, રામકે કામ બનાને વાલે.-ધન.
રાવનકી બાટીકા ઉજારી, મારા અક્ષય કુમાર સુરારી;
ફસ ગયે બ્રહ્મ પાશ એકવારી, લીલા લલિત દીખાનેવાલે.-ધન.
ચઢી દ્રુમ અશોકપર હર્ષાય, દિન્હિ ઝટ મુદ્રિકા ગિરાય;
ચરનન ગિરે સિતાકે આય, પિયાકી ખબર સુનાનેવાલે-ધન.
શકિત મેઘનાદ ને મારી, વ્યાકુલ ભયે લક્ષમન બલધારી;
લાયે સંજીવની સુખારી, લક્ષમન પ્રાણ બચાને વાલે-ધન.
માયા રચ આહિરાવન ધાય, જબ હર લે ગયા દોનો ભાય;
રામકો લક્ષમન સહિત ઉઠાય, જાય પાતાલમેં લાનેવાલે.-ધન.
દુષ્ટોકો મારો તત્કાલ, ભક્તોંકા કરિયે પ્રતિપાળ;
શરણાંગત દ્વિજ મન્નીલાલ, ધન વિદ્યા બલપાનેવાલે-ધન.

સતી તોરલ. —ભજન—

પાપ ત્હારૂં પ્રકાશ જાડેજા પાપ ત્હારૂં પ્રકાશરે,
ત્હારી બેડલીને બુડવા નહિ દઉં, જાડેજારે–તોરલ કહે છે–
હરણ હર્યાં લખચાર તોરલ દે હરણ હર્યાં લખ ચારરે,
કંઈક વનમાં મૃગલા મારીયા, તોળાંદેરે એમ જેસલ કહે છે.
કર્મ ત્હારાં સંભાર જાડેજા ધર્મ ત્હારો સંભારરે–તારી બેડલી–
લુંટી કુંવારી જાન સતી નારી, લુટી કુંવારી જાનરે,
સાત વીશું મોડબંધ મારીયા તોળાંદેરે, એમ–જેસલ કહે છે
ધર્મ ત્હારો સંભાળ જાડેજા ધર્મ ત્હારો સંભાળરે–તારી બેડલી–
તોડી સરોવર પાળ, સતિ નારી તોડી સરોવર પાળરે,
ભાઈ ભાભીને મેં મારીયાં તોળાંદેરે એમ જેસલ કહે છે.
કંઈક પરમાથ કર જાડેજા કંઈક પરમાર્થ કરરે–તારી બેડલી–
માથાના જેટલા વાળ સતિ નારી માથાના જેટલા વાળરે,
એટલાં કુકર્મો મ્હેં કર્યાં તોળાંદેરે એમ–જેસલ કહે છે.
પાપ તારૂં પ્રકાશ જાડેજા પાપ ત્હારૂં પ્રકાશરે;
વિનવે જેસલરાય–સતિને વિનવે જેસલરાય,
મારી બેડલી ઉતારો ભવ પાર, સતિ–મારી. બેડલી ઉતારે ભવપાર–

અહલ્યા બાઈ. —:═══:—

રાજ સામી સાંજના આવજો, સામી સડકપર બંગલો,
મીઠા–મ્હેમાન આજ આવજોરે—સામી૦
પ્રીતિ સરોવરની પાળે પાતળીયા
અમીરસ પીજો પીવરાવજોરે—સામી૦
કાયાને કયારડે બ્હેકે કસ્તુરી
લ્હેરખડા લુંટજો લુંટાવજોરે—સામી૦

કબીર ભજન —રાગ પદ—

તુંહી રામ તુંહી રામ તુંહી રામ, તારો ચરખો બોલે રામ નામ,
ભજ તુંહીરે......નીજ તુંહી......રામ તુંહી;
ચરખો મારો અજબ રંગીલો, પુણીયો લાલ ગુલાલ;
કાંતનેવાલી છેલ છબીલી, આકાશ નાખે તાર, અરજી સુણજો મોરીરે.
રૂ પીંજાવવા હું ગઇ, તુમ પીંજો પીંજરા ભાઈ;
પીંજન પીંજોરે કોઇ ખા ગઇ, કાંઇ દાસ ગુરૂ સમજ બતાઇ.
જળ ઉપર જળ નિપજેરે, જળમાં કીધો વાસ;
એક અચંબો મેં સુણયોએ કાંઈ બેટી જનમ્યો બાપ.
બેટી પુછે બાપકું તું અજાણ્યો વર લાવ;
અજાણ્યો વર ના મળે તો તારે મારે ઘરબાર.
માતારે મરજો પીતારે મરજો મરજો ઘર ભરથાર;
એક ન મરજો પીતારે મારા ચરખાનો ઘડનાર.
રામદાસનો ભણે કબીરો આ ચરખો કહેવાય;
આ ચરખાને જે કોઇ ફેરવે, તેના જન્મ મરણ મટી જાય.

મહાશ્વેતા કાદંબરી. —:═══:—

પતિ વીના પ્રેમદાના મનના, પુરાય કયાંથી કોડ,
કહે **સખી** પુરાય કયાંથી કોડ?
સરજનહારે સરજી જગમાં, નરનારીની જોડ. (૨)
પશુ પક્ષી વન વૃક્ષ નિહાળો-સૃષ્ટિ માંહિ સઘળે જઇ ભાળો
નાના મોટા જીવ જંતુમાં, પણ એવી નથી ખોડ-સ૦
પતિ ભજયે પાતક સહુ ટળતાં, અખંડ સુખડાં સેજે મળતાં,
પતિ વિના સાહેલી જગમાં, હરાય જીતી હોડ-સ૦

સરસ્વતીચન્દ્ર. —રાગ–ભજન—

પ્રિતી કરી શું તરછોડી પરદેશી હાં......હાં છોડી પરદેશી, (૨)–પ્રિતી.
ડંશ દઇ અહો ભ્રમર કુમુદને, હો છોડી પરદેશી હાં છોડી (૨)–પ્રિતી.
પુરી પંખીણી, પ્રેમ પીંજરમાં આખર પાંખ મરોડી પરદેશી,
હાં મરોડી પરદેશી..........મરોડી પરદેશી..............પ્રિતી.
ત્યાગી કુમુદ વન, ભટકી એ ભમરા, આવ્યો અહીં શું ફરી દોડી,
ઉડી જા ઉડી જા પંખી–મુશાફર રેન રહી છે, હવે થોડી પરદેશી,
હાં થોડી પરદેશી..........હાં થોડી પરદેશી..............પ્રિતી.

ઉદય–ભાણ. —રાગ. ભજન—

ટાળ્યા નહીંરે ટળે લખ્યા લલાટે લેખ—ટાળ્યાં૦
વાવ્યા બીજ તે ફળે કરમે લખ્યું તે મળે—ટાળ્યાં૦
દશરથ બાંધેલ તલાવડી, પાણી શ્રવણ ભરે;
ધર્મ કરતા ધાડ થઇ, આંધળા ઝુરી તો મરે—ટાળ્યાં૦
રઘુવીર ચાલ્યા વનમાં સીતા રૂદન કરે;
દુષ્ટ દગે સતી લઇ ગયો, લંકા પળમાં બળે—ટાળ્યાં૦
હરિશ્ચંદ્ર જેવો રાજવી, નીચ ઘર મજુરી કરે;
રાણી વેચી પરઘરે, વેળા ચાહે સો કરે—ટાળ્યાં૦

માલતી માધવ— —:═══:—

ચાલ... ચાલ...એ અલબેલી, વળી વળી પાછું જુવે શું પ્રેમ ઘેલી.
તારા ઉરમાં આનંદની હેલી, સાહેલી, તારા ઉરમાં આનંદની હેલી,
મળ્યા હવે ભેગાં, ચંપો ને ચંપેલી..............ચાલ ચાલ;
મારા પગના ઝાંઝરની ખીલી, વારે વારે પડતી ઢીલી
(ખીલી જેવી ઢીલી, એવી તું એ છે હઠીલી, હવે ચાલ ?)
(આ...આવિયે છીએ)......... ....ચાલ.

છીત્ર વિજય —:═══:—

પાતળીઆ પાલવ છોડો કોઇ જોઇ જાશે,
—નખરળાં શીદ તરછોડો મારો જીવ જાશે.
બાળી ભોળી હું બાળ કુંવારી,
—બાળો ભોળો હું છું બ્રહ્મચારી.
છોડો છોડો મારો હાથ મરડાઈ જાય છે.
—આના આવા ચાળા જોઇ લાહ્ય થાય છે.
કાં શું થાય છે ? (મારો જીવ જાય છે, અરે હાય હાય હાય)

સુકન્યા સાવિત્રી. **(નાતરીઆ ન્યાતનો ફજેતો)**

નવ ગમે ઘરબાર, ભરી દુઃખની વખાર,
* બળ્યો સંસાર નાતરીયા ન્યાતનો
...દીઠું નારનું બજાર, વ્હોરી વ્યર્થ વહે ભાર,
જેમાં મળે નહીં મેળ કોઇ વાતનોરે—બળ્યો.
કેમ કરી થાય કહો પ્રીતિ પરાણે.
" કરે જીવતાં મોહકાણ—મુવે હોય તાણાતાણ "
...ભાઇ બાઇનો વ્હેવાર ચાલે લાતનોરે—બળ્યો.

બુદ્ધદેવ. —:═══:—

પિયુ પિયુ પોકારતીરે, પપૈયા વધુ ઝુરે વનમાં,
વિરહ અંગાર ઉઠે તનમાં, અતિશય બળી રહી મનમાં.—પિયુ૦
ખીલતી આ કળી કુસુમની, ભોગી વિના કરમાય;
ઝુકતી આ લલિત પાંખડી, ભોગી મધુકર ચ્હાય—પિયુ૦
બાળા રસાળી અંતરે, આકુળ વ્યાકુળ થાય;
નમ્ર નવોઢા નૌતમ રમણી, રસિક નરવર ચ્હાય,
હંસણી દુઃખી થતીરે, કોમળ માનસ ઉપવનમાં—પિયુ૦

 ૨૪૧૮૪

કંસવધ. —ગરબો—

જમુનાને તીરે જાદુવાલે, સખી બંસરી બજાવી,
નંદલાલે વ્હાલે ચિત ચોરી મને બાવરી બનાવી.
ભૂલાવી મારૂં ભાન સાન ક્હાન ગયો ક્હાં,
મને મોરલીએ મોહીની ઉપજાવી.—જમુના.

સાખી } **સુંદરછબી જોઇછેલની, ઉપજી અંતર પ્રીત;**
નટવર ગિરધર શ્યામમાં, ચોટયું મારૂં ચિત.

નયન નેહે નચાવ્યાં વાલીડે સખી મુખ મલકાવી,
છુપી છુપી કરી સાન, મને લીધીરે લોભાવી,
ન ભાવે ખાનપાન નિંદ ન આવે હવે, લગન લલનાએ પ્રેમની લગાવી.

સાખી } **વીરહ થકી વિંધાયલું, અંતર અતી અકળાય;**
અળગો રહે અલબેલડો, શું કરૂં સખી ઉપાય-જમુના

પૃથ્વી પુત્ર —:═══:—

આવી આવી **વસંતની** બહાર, સુની મારી **સેજલડી**,
તોયે આવ્યા ન હૈયા કેરા હાર, સુની મારી સેજલડી.
લાવો લાવો સમજાવી, સુંદર **શ્યામ** શ્યામ શ્યામ,
આવો આવો અંતરના આરામ, સુની મારી સેજલડી.

સાખી } **મીઠા બોલી કોકિલા કરે મધુર ટહુકાર,**
વીરહે વ્યાકુળ વલ્લભા દેતી શ્રાપ હજાર.

મનગમતા મોહન લાલા અંતર છો વિહ્વળ વ્હાલા,
પ્રીતિ ધારા વરશાવો, શાને તરશાવો, ફુલસૈયા સોહાવો.
ફુલબાણ વિંધે પ્રાણ—આ સૂની મારી સેજલડી.

કુસમાવતી. —:રાગ–ભજન:—

ભલે જન કોટી યત્નો કરે, નસીબના **લખ્યા લેખ** ના ટ
પાપીયા પાપી પગલાં ભરે, અંતમાં માથુ પટકી ગ
હરિશ્ચંદ્ર મહારાજ જુવોને, **નિચ** ઘેર સેવા
થઇ સેવકી **સતિ** લેખથી ગુમાન શાને કરે—નશ
પાડન્વ સરખા **ધર્મ** ધારી પણ, વન વન રવડી
ચીર હરણ થયાં **સતીનાં** પ્રભુ કૃપા ત્યાં કરે–નશી
સતીયા **સુરજન** ભલે **કુજનથી,** કદી પીડાતા—
સત્યેમેવ જયતે સમજજો, ન્યાય નીયંતા કરે–નશી

સરોજની. —રાગ–ભજન—

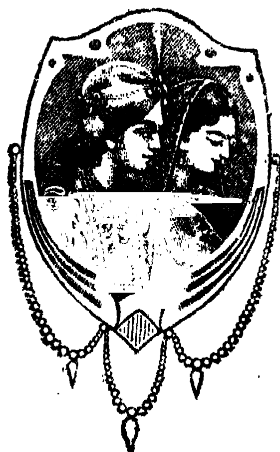
કાળ નહિં છોડે, ડાહ્યા શાને મથીને મરો
પાપી ભ્રમણા કાજેરે, ધોળાં કાળાં શીદને કરો.
મન જાણો છે મેં કર્યું કે ! પણ કરનારો છે કોય;
આદર્યા અધવચ રહે ને, હરી કરે સો હોય,
મિથ્યા વૈભવ માટેરે, નિર્દય જુલ્મી શીદને ઠરો.—કાળ૦
નક્કી **સમજો** કાળ રાય ત્યમ, રંક **સર્વને** ખાય;
બાંધી **મુઠીએ** આવેલાં **સૌ** ખાલી **હાથે** જાય,
કરશો તેવું ભરશોરે ! પરમેશ્વરથી જરી તો ડરો—કાળ૦

સરદારબા. —કજોડાની કહાણી—

કોને કહીએ **કજોડાની** કહાણીરે, જેમ બળદ પીલાયે ઘાણીરે,
લોક વગોવે ને **સાસુ** સંતાપે, વળી પીયુડો છે પામર પ્રાણીરે.
હું જોબન રસ ઝુલતી, પણ જોડીની ખોડ,
પીયુડો રમે લખોટીયે કરતો દોડા દોડ.
જગદીશ ! **હવે** ધભરાણીરે, સહાય કરજો **શ્રી** સારંગ પ્રાણીરે.

રાજકઠીયારાની વાર્તા— (રાજકઠીયારો નોવેલમાંથી)

—રાગ–દોહરો—

ભરતખંડમાં સુંદીરગામ, ક્ષત્રિઓનું મોટું ધામ !
જનજના નામે પુરનો ધણી, સં નામે રાણી પદ્મણી !
એક દીવસ **નિશાએ** રાય, પાસે **રાણી** ચાંપે પાય,
રાતદીવસનો પડયો વિવાદ! **હોડ**કરી કીધો સંવાદ!
ચડા ઉતરી બેને થાય, રાજા **હઠ**માં આવિ જાય,
હાજીઆએ'**હાજીહા**'કરી,**કાળીરાત બપોરા ઠરી!**
ગર્ભવંતી ગુણવંતી નાર, મૂકી રાત્રે વન મોઝાર !
રોતી પીટતી રાણી ગઈ, વનમાં પ્રસુત પીડા થઇ !
જાયો કુંવર**કન્હૈયો કહાન**,જાણે બીજો**ભૂપ** નિધાન!
પણ **પતી** વિણ **સતીનુ** મન કચવાય, જોવે પુત્રને—
રોવાઇ જાય,

રાણી શોક અધિક મનધરે, દીકરો લઈ દક્ષિણ પરવરે,
ભુખ દુઃખના આવ્યાદીન, સતીનું શરીર થાતું ક્ષિણ.
પુત્ર ઉગારી માતા મરે, સીધ્ધિ **સ્વર્ગ** વિશે સંચરે !
મરતા **માદળીયું** દીધ હાથ, માતાએ આશિષ સંગાથ.
કુંવર પછી **કઠીયારો** ઠર્યો પીતા ક્રોધથી **કુંવરી** વર્યો.
સતિએ દળદર કાઢ્યું દૂર, ત્યાંથી આવ્યા **શ્રી સિધ્ધપુર.**
કપટે—કંથ વગેરે ઉપડે,—(ને)—સતી સસરાને પાલવડે
÷કહો જોગી પતી કહાં જઈ રહયા ?=જંગલમાં જોગી થઇ ગયા.
÷કહો જોગી સસરાનું શું થયું ?=પુત્ર વધુ પર ચિત્તજ ગયું.
×કુંવર તાતથી કેમ પમાય ?÷સતિને પતીનો સમાગમ કયાં થાય ?
=ઉત્તર સામી આંખ્યો કરો, દક્ષિણ સામી પીઠજ ધરો.
=જયો પીતા શ્રી **જોધાણ નાથ, લે સતી તુંજ પતિનો હાથ.**

સ્નેહલતા —:═══:—

છે નોકરી દુઃખનું મૂળ શૂળ સૌને મોટી હાય હાયરે,
... .શુળ સૌને મોટી (૨)–છે૦
સારો દિવસ સેવા બજાવી, પોઢવું આખર થાકી.
રાત વિતી ન માલમ પડે કે ઝટ નોકરી જાગી.–શૂળ૦
આમ દોડાવે તેમ દોડાવે કરાવે સર્વે વેઠ,
ધીક્ક જગતમાં જીવતર તેનું (૨) ભરે આશારે પેટ.–શૂળ૦
પંડીત–જ્ઞાની ધ્યાની સર્વે લખી ગયા વિચારી,
ગુલામગીરી છે નફ્ફટ નોકરી (૨) નહીં કરવી તે સારી–શૂળ૦

મીનળ–મુંજાળ. —:═══:—

અધુરો ઘટ છલકાય—આખરે અધુરો ઘટ છલકાય,
સાગરમાં બહુ શલીલ ભર્યું છે, પણ મઝા ન મુકે જરાય.
આમ્રતરૂવર ફળ આવે ત્યમ નીચું નમતું જાય,
એરંડા ફળ આવે બાઇ! ઉંચો વધતો જાય—આખરે,
મૂળ સંસ્કાર પડયા વીણુ માન અધુરીયા કહેવાય,
વિદ્યા કે વિપુ. વીત વસ્ત્રથી જાતી સ્વભાવ ન જાય—આખરે.

સોનેરી જાળ —:═══:—

ભલે માલીક હો દુનિયાનો, ભલે અઢળક હોય ખજાનો,
ભલે પ્રતાપ હોય વિદ્યાનો,
ભોગવવાને જોઇએ,—પ્રભુના વરનો પરવાનો;—ભલે."
"સત્તા મળી શા કામની, જો ન્યાય પથે વળાય ના."
"મહુત્તા મળી શા કામની, જો એક ટેક પળાય ના,"
"વિદ્યા મળી શા કામની, મદ–મોહ કંઇ જો તજાય ના."
"શ્રદ્ધા ધરી શા કામની, જો આત્મ–શ્રેય સધાય ના."
ભલે સુત હોય ધર્માત્માનો, ભલે મૂરખ હોય કે દાનો–ભોગવવા.

વિરકેશરી. —:═══:—

આપ પાપડ વાડીમાં પધારજો લ્હેરીલાલ.
મંદીરની સામે મકાન છે, નીચે દેશી દારૂની દુકાન છે.
રંગરંગીલા ચાલ મારી પાડોશમાં તુલસી ક્યારાનું નીશાન છે,
છજામાં તુલસીના ઝાડનું નીશાન છે.—લ્હેરીલાલ.
અખંડ ને અભંગ આજ સાંજ પહેલા પધારજો,
હડતાળવાળાનું તોફાન છે, જબરૂં હડતાળવાળાનું તોફાન છે—લ્હેરીલાલ.
—જોખમ ભરેલું કામ પુરી પંચાત છે, ધાસ્તી છે આફતમાં
જાન છે, મારા બાપ ધાસ્તી છે—લ્હેરીલાલ.

સતી દ્રૌપદી. —:═══:—

ધરો કાંઇ હિત શિખામણ ધ્યાન, ગર્વથી નથી નાથ કલ્યાણ,
કુસંપે રહ્યું કોણ આરામ, મેળવ્યું કોણે મહીમાં માન.
અભિમાન પર્વત છે મોટો, હેઠળ ઉંડી ખાઇ.................
ચડયા પડયા તે નર પછડાયા, છરમાં ગયા છુંદાઈ—ધરો૦
લંકા સરખો ગઢ દુર્ઘટ ને સમુદ્ર સરખી ખાઇ.
લંક પતિ પણ લંક ન લાગ્યો, રણમાં ગયો રોળાઇ,
હિરણ્યાક્ષને—હિરણ્યકસ્યપુ એ જબરજંગ બે ભાઈ,
નૃસિંહ રૂપે નખે વધેર્યો, માને ગયા મરડાઇ..........ધરો૦

બુદ્ધદેવ —:═══:—

ફુલની પાંખડી લ્યો પ્રાણ, ગણી અંતરની ઓળખાણ—ફુલની.
શ્યામ શલુણા અમ ઘર આવ્યા, શા કરીએ શન્માન.
નાથ નગિના પરિમલ ભીના, મન માન્યા મેહમાન—ફુલની.
ઝાઝું શું કહીએ સમજુને, સખી નયનનાં બાણ;
વિમળ કમળ, આ સરવર જળનું, ભોગી ભ્રમર સુજાણ—ફુલની

કુમારપાળ.

—:≡≡≡:—

પ્રેમ તંત્ર અણુમોલ સખી એ શીખવ્યા નવ શીખવાય,
......................કોઇના શીખવ્યા નવ શીખવાય.—
પડે સમજ અનુભવે આવડે, કાન્ત મિલન જ્યાં થાય,
..................એકાન્તે કાન્ત મિલન જ્યાં થાય-સખી.
પ્રિયતમને જોતાં શરમ ચડે, ધડકે ઉર પાછા ચરણ પડે,
ત્યાં શાં શીખાયે પ્રણય તંત્ર. જ્યાં નયને મદ ઘેરાય,—
......................હઠીલા નયને મદ ઘેરાય—સખી.
પણ જ્યાં જરી આંખથી આંખ મળે, પળમા ઉર એક બીજાં ઉછળે
અધીરા હૃદયેથી હૃદય મળે, ત્યાં રસ સાગર છલકાય—
..........................સ્નેહથી રસ સાગર છલકાય.

સમાપ્ત.

આ બુક-સુરત બરાનપુરી ભાગળ, ભાજીવાળી પોળ, અનાવિલ લોજની બાજુમાં આવે
શ્રી "અનાવિલ બંધુ" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં, ગોવીન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાયકે છાપી.